

Promoveren naar het vmbo

FOT: TON VAN DEN BERG

▲ V.I.n.r. Wilma Kubbinga, Carolien Smid, Pim Teunissen en Roel Hunnekens, docenten Bloem in Dordrecht: "We praten nog dagelijks over de verschillen"

“We praten nog dagelijks over de verschillen”, vertelt Wilma Kubbinga, een docente in Dordrecht die is overgestapt van vmbo naar mbo. Veel docenten voelen zich beter thuis op het mbo, anderen kiezen juist met overtuiging voor het vmbo. Wat ook de motivatie moge zijn, van promotie of degradatie is, aldus de docenten, geen sprake.

Ideaal is als docenten op het mbo ook in het vmbo lesgeven, vertellen docenten van de sectie Bloem in Dordrecht. Dat is goed voor de onderlinge samenwerking, betogen ze, en voor een soepele doorstroom van leerlingen. “Komen ze op het mbo, dan is hun zorgstructuur bekend”, zegt Roel Hunnekens, een van deze docenten. Je kent de leerlingen, weet wat eventueel hun problemen zijn en wat er in hun dossiers staat. “Het zijn geen vreemden meer. Je hoeft niet opnieuw uit te zoeken wat er aan de hand is.” Bovendien, als je zowel in het vmbo als in het mbo lesgeeft, kennen andersom de leerlingen jou. Ze zien bekende gezichten. Als je de vmbo’ers dan ook nog eens een keer mee naar het mbo neemt, is de school niet vreemd.

Beter belonen

Maar dit artikel gaat niet over doorstromende leerlingen, het gaat over docenten; docenten die de overstap maken van vmbo naar mbo of andersom. Of ze dat nu uit vrije beweging doen, of vanwege teruglopende

leerlingenaantallen en boventaligheid. Om de uitdaging, verandering van lucht, het vak dat je wilt overdragen, meer salaris of je eigen ontplooiing. Motieven kunnen uiteenlopen, maar vaak wordt de stap naar mbo nog als een promotie beschouwd. “Misschien heb ik het vroeger ook wel zo gezien”, zegt Gijsbert de Jong, docent groenvoorzieningen en plantenteelt op het Groenhorst College in Velp, “maar dat is nu absoluut niet meer het geval. Eerder andersom.” Ook Toon Bazelmans, Groenschool Eindhoven (vmbo), vindt de stap van mbo naar vmbo zeker geen degradatie. “Het vraagt andere vaardigheden”, zegt hij. “Ik vind ook dat ze vmbo-docenten wel beter mogen belonen. Het vmbo kost meer tijd aan voorbereiding dan het mbo. Je moet goede werkvormen bedenken, verwijzingen doen, flexibel zijn en improviseren. En ook de contacten met ouders zijn intensiever.”

“Ja”, zegt ook Wim Grimme, docent in Aalsmeer, twee jaar geleden overgestapt van mbo naar vmbo. “Het kost meer tijd. Dat om het simpele feit dat leerlingen met leerachterstand vaak problemen hebben op het sociaal-emotionele vlak. Het is niet zo dat ze niet kunnen leren, maar als ze zulke problemen hebben, kan ik het dertig keer uitleggen en dan dringt het nog niet door. Dan kun je beter met zo’n leerling aan tafel gaan zitten en vragen: hoe komt dat nu?”

Houd je mond!

Van vmbo naar mbo. Die stap hebben vier docenten bloemschikken van het Wellantcollege in Dordrecht gezet. Vmbo en mbo zitten er op een honderd meter van elkaar, dus veel gevolgen voor reistijd had het niet. Carolien Smid en Roel Hunnekens doen nog

beide en Wilma Kubbinga en Pim Teunissen geven alleen les op het mbo. Teunissen was de eerste toen op de Dordtse mbo-vestiging Bloem opgezet zou worden – voor die tijd was er enkel tuinbouw. En Kubbinga, docente handvaardigheid en tekenen op het vmbo, volgde hem een paar jaar later omdat er allerlei onderdelen over esthetische vormgeving bijkwamen, zoals etaleren en presenteren. “Ik heb altijd met veel plezier op het vmbo gewerkt”, zegt ze. “Ook met ilo-klassen (het type leerlingen dat nu in het leerwegondersteunend onderwijs zit). De lessen waren erg leuk, maar van die overstap heb ik nooit spijt gehad.” Ze doen op het mbo alles: de twee-, drie- en vierjarige opleiding en bbl. En dat dan in de nieuwe systematiek van het ‘natuurlijk leren’.

“In het vmbo, vooral het lwoo, ben je meer opvoeder”, vertelt Kubbinga. “Je probeert ze op te vangen en wat mee te geven. Ook zelfvertrouwen, want dat hebben ze vaak niet veel.” Ze vond het prettig dat ze op het mbo meer van haar vak kwijt kon. “Ze komen om een beroep te leren en ze zijn gemotiveerder. Ik spreek ook altijd van studenten”, zegt ze. “Die motivatie maakt het een stuk relaxter om op het mbo te werken. Er was voor mij geen sprake van wennen.” “Opvoeden is hier minder dan op het vmbo”, zegt Carolien Smid, “maar dat wil niet zeggen dat er op het mbo geen zorg is. Je kunt ze daar wel beter op hun eigen verantwoordelijkheid wijzen.”

“We praten nog dagelijks over de verschillen”, vervolgt Wilma Kubbinga. “Op het mbo heerst rust. Het vmbo is veel drukker en levendiger. Ik miste in het begin toen ik hier kwam wel het gekeuvel in de klas, maar je bent er toch meer bezig met: ‘schi uit, doe niet, houd je mond! Hier kun je het vak doen.” “Ja”, erkent Smid, “het is wel leuker om leerlingen met je vak

Wilma Kubbinga: “In het vmbo, vooral het lwoo, ben je meer opvoeder”

Pim Teunissen: "Vroeger ging het in het mbo om kennis en een product, nu gaat het om processen. Een vak is niet meer een doel, maar een middel."

bezig te zien. En ook te merken dat ze zich daarin ontwikkelen." Want behalve verschillen in leeftijd en levensfase van de leerlingen en de sfeer op beide schoolsoorten, zijn ook de doelstellingen anders. In het vmbo ben je meer met de sociale kant actief; met het aanbieden van structuur, met zorg en opvoeding. Leerlingen zijn er bezig met functioneren in groepsverband, leren kijken, respect opbrengen, hun mogelijkheden verkennen. In het mbo werk je aan het bijbrengen van een vak. Roel Hunnekens: "Op het vmbo probeer je leerlingen te enthousiasmeren voor je vak, in het mbo probeer je ze echt te motiveren." Gijsbert de Jong: "Ik zeg die vmbo'ers tijdens de eerste les: 'we maken het gezellig'. Dan komt het leren vanzelf."

Relaxter werken

Al die verschillen hebben gevolgen voor de keus van docenten, voorzover ze die kunnen of willen maken. "Wij hebben allemaal prettig gefunctioneerd op het vmbo", zegt Hunnekens. "Er zullen er genoeg zijn die moeite hebben met orde houden en daarom liever weg willen." Docenten die geen raad weten met leer- en gedragsproblemen van onzekere pubers, met kinderen die wel of niet letterlijk om aandacht schreeuwen. Gijsbert de Jong heeft echter een voorkeur voor het vmbo. "Om twee redenen. Ik vind het leuk om het vak in de basis op te pakken. Bovendien, maar dat is een beetje een negatieve motivatie, vind ik het lastig om leerlingen later nog te motiveren. Er zijn natuurlijk veel gemotiveerde leerlingen in het mbo, maar je hebt ook ongemoti-

veerde. Ik maak me kwaad als die motivatie bij iemand van 22 nog ontbreekt." Roos Gommers, bloemschikken in Velp, mbo en vmbo, relativeert. "Het gras is altijd groener aan de andere kant. Een vmbo-docent kan denken, geef mij maar mbo, of andersom, maar alles heeft zijn voor- en nadelen", zegt ze. "Het voordeel van één afdeling (alleen mbo of vmbo) is in elk geval dat je dingen kunt laten lopen. Anders moet je overal van op de hoogte zijn." Een keus voor een van beide schoolsoorten heeft ongetwijfeld veel met de persoon van de docent te maken, met zijn bagage en belangstelling. Toch is er volgens De Jong in Velp een grote groep die een combinatie van lessen op mbo en vmbo wenst. In tegenstelling tot Wilma Kubbinga vindt Roos Gommers juist het vmbo "relaxter werken". "Het mbo is gecompliceerder omdat de betrokkenheid van leerlingen groter is, net als diversiteit en de problematiek." "Mijn hart ligt wel bij het vmbo", zegt Toon Bazelmans. "Daar heb ik meer affiniteit mee. Ik denk ook dat deze leerlingen goede docenten nodig hebben."

Vernieuwde mbo-didactiek

"Eigenlijk zou ik wel willen dat iedere docent op het vmbo begint", zegt Kubbinga. "Waarom? Omdat je daar zoveel leert. Je leert hoe je leerlingen op een pad begeleidt, je leert je in te leven, mee te denken en begrip op te brengen voor het kind achter de leerling. Als je dat hebt geleerd, kun je ook in

het mbo beter met leerproblemen omgaan. Bovendien heb je in het vmbo wel geleerd om met brutale leerlingen om te gaan. Je ziet toch dat veel mbo-docenten daarvoor terugschrikken."

En leer- of gedragsproblemen houden niet plotseling op als een leerling naar het mbo gaat. "Je kunt ook niet verwachten dat zo'n vmbo-leerling als die hier komt, meteen een voorbeeldige mbo-leerling is", merkt Pim Teunissen op. Hij constateert dat er op het mbo steeds meer niveau-2-leerlingen met leerproblemen komen.

Begeleiding, zo essentieel in het vmbo, is ook het kernwoord in de vernieuwde mbo-didactiek. Bijvoorbeeld bij Natuurlijk leren zoals dat hier in Dordrecht wordt toegepast. Maar dat wil zeker niet zeggen dat de aanpak dezelfde is, dat mbo en vmbo dichter bij elkaar komen of dat Natuurlijk leren op het vmbo gemakkelijker in te voeren is.

"We gaan wel iets meer lijken op het vmbo in de zin dat je ook met een leerling rond de tafel gaat", zegt Teunissen. Vroeger ging het om kennis en een product, nu gaat het om processen. Een vak is niet meer een doel, maar een middel, onderdeel van een groter verband, kennis die je nodig hebt om een bepaalde prestatie te volbrengen.

Affectieve band

De overstap andersom, van mbo naar vmbo, is Wim Grimme in Aalsmeer "buitengewoon goed" bevallen. "Er is geen dag geweest dat ik heb terugverlangd naar het mbo. Het is ook een buitengewoon spannende leeftijdsca-

Carolien Smid: "Opvoeden is hier minder dan op het vmbo, maar dat wil niet zeggen dat er op het mbo geen zorg is. Je kunt ze daar wel beter op hun eigen verantwoordelijkheid wijzen."

Roel Hunnekens: "Een gemiddelde mbo-docent weet vaak niet wat er op het vmbo gebeurt. Dat kan je behoorlijk opbreken."

tegorie. Er gebeurt veel in de ontwikkeling van leerlingen zo tussen hun 12e en 17e. Het is plezierig om daar mee bezig te zijn. Ik hoop dat ik zeker nog vijf jaar op het vmbo kan lesgeven."

Grimme studeert in zijn vrije tijd gezondheidspsychologie. "Psychologie houdt zich bezig met gedrag van mensen", vertelt hij. "Ook met leergedrag: hoe benader ik de mens opdat hij of zij het beste tot ontplooiing kan komen. Dat is een algemeen principe dat zowel in het vmbo, als mbo en ook hbo kan gelden. Maar," erkent hij, "in het vmbo zitten meer leerlingen die

problemen hebben om tot ontplooiing te komen. Dus waarschijnlijk kun je daar vaker een beroep doen op die kennis."

Hij vindt zich in de eerste plaats docent. "Een docent hoort de didactische trukendoos in huis te hebben om kennis over te dragen. Hij moet empathie hebben en een band met leerlingen kunnen realiseren. Dat helpt. Maar aan de andere kant heb je de vakidioten."

Docenten die voor zichzelf het vakgebied waarin ze lesgeven het belangrijkste vinden, kunnen zich op het mbo misschien nog wel redden, denkt Grimme. Hoewel de tweejarige opleiding al lastig wordt. "Maar voor hen is het een ramp om op het vmbo les te geven. Ze kunnen er hun vak niet kwijt. Ze breken er hun nek. Bovendien zijn de leerlingen van nu anders dan die van twintig jaar geleden. Motivatie is moeilijker te realiseren. En ze nemen niet alles meer aan. Vroeger was er geen twijfel aan de autoriteit van de docent, maar nu zijn ze veel mondiger."

Meer docent

Wat betekent dat voor het mbo? Toon Bazelmans: "Ze zouden zich in het

mbo niet te arrogant moeten opstellen en eens gaan kijken bij wat er in het vmbo gebeurt. Ik denk dat ze er veel kunnen leren over zorg." Hij denkt dat onkunde daarvan ook de reden waarom veel leerlingen mislukken op het mbo. "Ze hebben het gevoel dat ze worden losgelaten. Er wordt een groot beroep op zelfstandigheid gedaan en dat valt soms niet mee."

Een pedagogische opleiding is volgens hem veel beter dan diepgaande kennis op een vakgebied. "Dan heb je alle tools gekregen om over te dragen. Kennis steek je wel voldoende op." "Zouden we ook op het mbo docenten hebben die meer docent zouden zijn, dan zouden veel van de leerlingen met leerproblemen (in de tweejarige bijvoorbeeld) veel verder kunnen komen", denkt Wim Grimme. "Daar ben ik heilig van overtuigd."

Ten slotte nog een tip van de docenten uit Dordrecht: houd contact met het vmbo. Roel Hunnekens: "Een gemiddelde mbo-docent weet vaak niet wat er op het vmbo gebeurt. Ze kennen de exameneisen niet en weten niet wat voor leerlingen er binnenkomen. Dat kan je behoorlijk opbreken." ∞

Ton van den Born